

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОПИТУ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ІНТЕРВ'Ю В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ряшко О. В., Сорока С. О., Гуцуляк Ю. В.

ВСТУП

Війна в Україні призвела до складних, часом неможливих завдань, у тому числі і у сфері діяльності кримінального судочинства. Цілком зрозуміло, що не дивлячись ні на що, робота усіх органів кримінальної юстиції, навіть у період воєнного стану, вимагає координації, стабільності та оперативності, до того ж неможливо оминати і питання дотримання процесуальної процедури, аби не схибити у прийнятті рішень, які, так чи інакше впливають на долю людей.

Повномасштабне вторгнення росії на територію України вплинуло не лише на життя кожного з нас, але й кардинально змінило правозастосовну сферу. Жорстокість, зухвалість, цинізм, що характеризують злочини, які вчиняються російськими військовими, настільки знаходяться поза межами добра і зла, що приходиться усвідомлення неможливості стандартного підходу до співпраці з потерпілими у межах класичного доказування. Саме тому ми звернулися до проблематики та можливостей процесуального інтерв'ю, як допоміжного та ефективного засобу щодо отримання показань в ході досудового розслідування.

Основною метою допиту в ході досудового розслідування є отримання максимально точної та достовірної інформації для встановлення обставин, що підлягають доказуванню та реконструкції минулої події кримінального правопорушення. Чинний КПК України визначає, що єдиним способом для отримання таких відомостей є допит потерпілого, свідка, підозрюваного, обвинуваченого. Слідчий, на власний розсуд, обирає тактику проведення допиту, зважаючи на особливості та специфіку конкретного кримінального провадження. Не зайвим буде нагадати, що сам підхід, спосіб та методика проведення допиту може часом поставити під сумнів не лише його достовірність та надійність, а й ефективність та можливість використання отриманих даних у подальшому доказуванні.

Саме тому процесуальне інтерв'ю надає можливості не лише для отримання належної інформації, але що найважливіше, дозволяє встановити контакт між інтерв'юером і допитуваною особою, тим самим забезпечує ефективність розслідування та зводить до мінімуму негативні практики. Сама форма вільної розповіді в ході інтерв'ю може сприяти

встановленню такого обсягу інформації, що часом перевищує очікування самого слідчого.

Питання під час процесуального інтерв'ю ставляться вже після викладення обставин особою, саме це надає можливість слідчому знайти невідповідності в розповіді, звичайно, якщо вони взагалі існують. Докази рекомендується продемонструвати по закінченню інтерв'ю, оскільки це максимально унеможливить неправдивість та нещирість показань. Щодо екскурсу в історію, то основи методики процесуального інтерв'ю заклали Шервуд Моран ще 1943 року, під час Другої світової війни, в період його діяльності в якості перекладача в складі Військово-повітряних сил США, за що йому дуже велика подяка. Зрозуміло, що за такий відрізок часу вони піддавалися переосмисленню, отримали методологічну базу та належним чином були піддані структуризації. Ефективність процесуального інтерв'ю перевірена часом та використовується як потужна методика проведення розслідування в США, Великій Британії та Канаді.

1. Особливості проведення допиту в умовах воєнного стану

Якщо ми звернемо увагу на допит свідка або потерпілого, у тому числі й одночасний допит двох чи більше вже раніше допитаних осіб, у такому випадку показання, отримані стороною обвинувачення під час досудового розслідування, можуть бути використані як допустимі докази в суді за наявності лише таких умов: 1) кримінальне провадження здійснюється в умовах воєнного стану; 2) хід та результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації. Щодо показань підозрюваного у судовому розгляді, тоді виникає третя умова, а саме – обов'язкова присутність під час такого допиту захисника, присутність якого може бути забезпечена дистанційно із застосуванням технічних засобів (відео-, аудіозв'язку), а з іншого – дізнавач, слідчий, прокурор наділені правом особисто здійснювати переклад пояснень, показань, якщо вони володіють однією з мов, якими володіє, зокрема, підозрюваний, але при цьому існують беззаперечні, які унеможливають участь перекладача в кримінальному провадженні¹

В національному законодавстві усталеним є положення, що усі показання, отримані під час допиту на стадії досудового розслідування не мають самостійної цінності, якщо вони не будуть підтверджені на стадії судового розгляду, оскільки суддя має безпосередньо сприймати та оцінювати усі надані докази. Процесуальними гарантіями щодо допустимості показань та можливості їх покладення в основу

¹ Крицька І.О. Деякі особливості використання результатів допиту в умовах воєнного стану. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції. IV Харківський кримінальний процесуальний полілог 4 /2023. С. 108

обвинувального/виправдувального вироків є, в першу чергу, роз'яснення прав допитуваного, у тому числі право не свідчити проти себе (відповідно до вимог ст. 224 КПК України та загальних засад кримінального провадження) та забезпечення права на захист, для доведення у подальшому факту добровільності показань, відсутності будь-якого незаконного примусу та у кінцевому підсумку – обґрунтування доведення вини поза розумним сумнівом.

Якщо бути відвертими, то насправду щодо свідка та потерпілого такі правила могли б існувати і поза воєнним станом, адже забезпечити їх участь у судовому розгляді не завжди видається можливим, до того ж непоодинокими є випадки, коли особи під тиском, що складно довести, або в силу травматичності спогадів починають змінювати свої показання, що були ними надані в ході досудового розслідування. Окрім того, не виключаймо й випадки насильницької чи природної смерті раніше допитуваних на стадії досудового розслідування.

На жаль, в українських реаліях, не дивлячись на засаду розумних строків, між першим допитом свідка, потерпілого та судовим розглядом, в якому відбувся перехід до дослідження доказів, можуть пройти роки й таких випадків вистачає. Що ж стосується підозрюваного, то такий відступ, звісно, можливий як виняток – під час воєнного стану – адже право на захист передбачає можливість перехресного допиту у суді і система правосуддя має його забезпечити²

Вважаємо доречною пропозицію Зінковського І.П. щодо уточнення першого абзацу ч. 11 ст. 615 КПК України: «Показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді за умови неявки належним чином повідомленого свідка або потерпілого чи відмови давати показання виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації»³

Слушною є думка, що допит обвинуваченого, якщо тільки він не відмовляється давати показання, доцільно проводити в першу чергу. Слід наголосити, що послідовність проведення допитів повинна

² Євген Крапівін, Юрій Белоусов, Андрій Орлеан. Допити в умовах воєнного стану: особливості фіксації інформації та необхідність змін до законодавства. <https://justtalk.com.ua/post/dopiti-v-umovah-voennogo-stanu-osoblivosti-fiksatsii-informatsii-ta-neobhidnist-zmin-do-zakonodavstva>

³ Зінковський І.П. Трансформація отримання вербальної інформації від особи у кримінальному провадженні під час воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2023. С. 515

залежати від обставин вчиненого кримінального правопорушення та обсягу обізнаності з ними потерпілого та свідків⁴

Безперечно, має рацію Л.М. Лобойко, який з приводу безальтернативності засади «безпосередності» вказує, що суд не правильно «заганяти» в такі жорсткі та неоднозначні рамки. Уявімо, знову ж таки, що людина, яка мала бути допитана в ході судового розгляду, раптом помирає. Виникає цілком закономірне питання, хіба суд не вправі використати її показання, надані слідчому особисто під час досудового розслідування? Парадоксально, але тоді навіть слідчий гарантував достовірність її показань, попереджаючи про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань, до того ж аналізуючи та співставляючи ці дані з усіма іншими доказами, наявними у матеріалах кримінального провадження?⁵

В ході бойових дій, на жаль, можуть загинути або бути пораненими окремі учасники кримінальних процесуальних відносин, що автоматично унеможлиблює отримання особистих показань у судовому засіданні. У зв'язку з цим, уявляється доцільним під час режиму воєнного стану як виняток врегулювання можливості відступу суду від засади безпосередності дослідження особистих показань. З іншої сторони, має бути залишена правова регламентація письмових протоколів допиту на стадії досудового розслідування із попередженням учасників про кримінальну відповідальність⁶

Надважливим професійним навиком слідчого у такому ракурсі виступає рефлексивне мислення, адже лише за його наявності слідчий може спрогнозувати та передбачити певний хід подій та деякі варіанти відповідей, що може надати допитуваний, та на підставі цього визначити подальшу послідовну тактику формулювання інших запитань. Саме рефлексивне мислення слідчого здатне спрямувати допит у належне русло. Ще одним дуже складним і глибоким процесом у діяльності слідчого під час допиту, можливо найскладнішим, є встановлення психологічного контакту, який в силу багатьох причин часом важко підтримувати на належному рівні. Необхідно шукати та продумувати шляхи для сприятливого спілкування з особою, яка може уникати, чинити супротив та ставити бар'єри у своєму небажанні надавати повні та об'єктивні відомості, що мають істотне значення для встановлення істини у кримінальному провадженні.

⁴ Костюченко О.Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих. ВІСНИК КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА. № 1/2015. С. 67

⁵ Лобойко Л.М. Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006–2011 роки). Частина I. Загальні положення і досудове розслідування : монографія. К. : Істина, 2012. С. 250

⁶ Лоскутов Т.О. Правова регламентація допиту в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2022. Серія ПРАВО. Випуск 71. С. 315

Щодо тих самих бар'єрів, то у криміналістичній літературі, зокрема, виділяють такі його види, як естетичний, інтелектуальний, мотиваційний, моральний, емоційний та інформаційний. Найскладнішими для подолання виявляються емоційний та інформаційний. Якщо слідчий спроможеться подолати їх ще при першому контакті, тоді є перспектива подальшого ефективного розслідування. Усунення інформаційного бар'єру можливе за умови чіткого формулювання питань та їх конкретизація з обов'язковою умовою, що допитуваний цілком усвідомлює та розуміє їх зміст. Щодо емоційного бар'єру, що завжди є відображенням особистого ставлення людини до реальності, то розрізняють позитивні й негативні емоції, а також емоції-настрої, емоції-афекти, емоції-почуття. Існування цих бар'єрів зумовлює, передусім, критичне осмислення слідчим обстановки, яка існує в момент встановлення контакту з допитуваним, та застосування прийомів його протидії⁷

Дуже цікавим є дослідження Жеребко О.І., що у процесі підготовки помилкових висловлень суб'єкту доводиться виконувати набагато більше число розумових операцій та докласти певних зусиль з фіксацією своєї уваги, і особливо пам'яті, на те, які його висловлювання правдиві, а які засновані на вимислі. В ході такого складного процесу відбувається своєрідне роздвоєння свідомості, внаслідок порушується внутрішня гармонія особистості. Автоматично зростає кількість штучно сконструйованих посилок і наслідків, які «захарашують» пам'ять, змушуючи допитуваного постійно співвідносити знову висловлене судження з реальною дійсністю, а також з вже раніше висловленими помилковими твердженнями. І чим більше їх стає, тим важче співвідносити зміст вимислу з реальними фактами, що може проявлятися в різного роду застереження, неадекватних реакціях на запитання слідчого. Ось чому брехун нерідко ризикує проговоритися⁸

Таким чином, важливою складовою допиту є встановлення психологічного контакту з допитуваною особою та встановлення взаємодії. Не менш важливим є подолання опору зацікавлених осіб у неефективності розслідування кримінального провадження, як правило, такий опір чинять підозрювані. Саме вони відмовляються свідчити, або

⁷ Денисовський М.Д., Роденко Т.А. С. 19 Тактичні особливості проведення допиту та їх характеристика. Галицькі студії. Юридичні науки.1, 2023. С. 19

⁸ Жеребко О.І. Психологічні особливості допиту в конфліктній ситуації. Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства [Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 28 лютого 2020 р.]. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2020. С.357.

взагалі дають завідомо неправдиві свідчення з метою призупинення процесу розслідування⁹

2. Особливості проведення процесуального інтерв'ю в умовах воєнного стану.

Отже, отримання показань у формі процесуального інтерв'ю є новим у нашому законодавстві. Однак, враховуючи реалії сьогодення такий спосіб отримання показань буде доречним як для роботи з потерпілими так і з підозрюваними, адже він направлений на налагодження контакту з опитуваним та відходженням від ганебної практики «вибивання» показань¹⁰

В Україні у 2020 році було опубліковано дослідження про процесуальне інтерв'ю під дуже влучною, як на наш погляд, назвою «Розкажи мені, що сталося або зізнайся!», бо насправду третього варіанта просто не існує, метою якого було представлення не просто альтернативного методу збору інформації під час розслідування, але й висвітлення та представлення переваг, якими наділений інститут інтерв'ювання у системах кримінальної юстиції демократичних країн світу. Кодекс честі вимагає від співробітника поліції виявляти однакові професійні стандарти неупередженості та ставитися з повагою та гідністю до всіх осіб, до яких ставите запитання, незалежно від того, хто вони: потерпілі, свідки або підозрювані, але ж будемо відвертими, чи можливо це у реальному світі?

Відповідь, мабуть, засмутить. Так, чи інакше, інтерв'ю із підозрюваними має додаткову, часом ретельно приховану, але ж таку бажану ціль як одержання визнання вини. Однак це не може бути головною або єдиною метою процесуального інтерв'ю, оскільки навіть визнання вини, згідно презумпції винуватості та забезпечення доведеності вини, має підкріплюватися іншими джерелами доказів, що в свою чергу суттєво знижує ймовірність неправдивого визнання вини та зміцнює позицію сторони обвинувачення у разі подальшої відмови підозрюваного від раніше наданих показань.

Існує великий обсяг наукових даних, які свідчать про те, що катування та нелюдське поводження не працюють від слова зовсім. Вони не дають отримати точну або надійну інформацію, що мало б бути ціллію співробітника поліції – інтерв'юера. Вплив стресу на когнітивну функцію мозку є таким, що у вас не може бути впевненості у правдивості

⁹ Дарина Синицька Під час воєнного стану дозволити в Україні проводити обшуки вночі й без понять і затримувати на 9 днів. Інтернет-видання Полтавщина веб-сайт. URL: <https://poltava.to/news/66023/>

¹⁰ Омарова Кристина. Особливості отримання показань у формі процесуального інтерв'ю в умовах воєнного стану. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: збірник матеріалів круглого столу (в авторській редакції), м. Кривий Ріг, 28 квітня 2023 року. Кривий Ріг: КННІ ДонДУВС, 2023. С. 51

отриманої інформації, навіть якщо самі жертви, можливо, насправді вірять в те, що говорять правду. Ці висновки підтверджуються не лише надійними експериментами, але й практичним досвідом найкращих інтерв'юерів, які проводили процесуальні інтерв'ю осіб, підозрюваних у тероризмі, та затятих злочинців-рецидивістів. Їх підтверджують навіть ті слідчі, які були засуджені судами за застосування катувань для здобуття інформації та визнань у сотнях випадків¹¹

Вони також визнають, що отримана ними внаслідок катувань інформація не має ані достовірності, ані цінності, і не можна було покладатися на неї. Найагітніше метою катувань та нелюдського ставлення є цинічне бажання соціопата завдати страждань, репресій, заперечити гідність особи та підкорити їй своїй волі. На превеликий жаль, константуємо факт, що деякі поліцейські попри переконливі докази на користь протилежної думки, вважають, що фізичне або психологічне насильство працює, а найогидливіше, вважають це виправданою мірою. Абсолютно зрозуміло, що будь яке нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження та насильство призводить до протилежного ефекту – визнання вини з боку вразливих та невинних осіб, що дозволяє справжнім винуватцям уникнути відповідальності.

Кримінальний процесуальний закон чітко визначає випадки, коли особа набуває процесуальний статус підозрюваного. Тільки після цього слідчий може проводити допит такого учасника провадження. Негативні та неправомірні випадки дійсно мали місце та набули відповідного резонансу (Врадіївка, Криве озеро, Кагарлик тощо). Проте такі дії не пов'язані з процесуальною діяльністю та не мають відношення до допиту¹²

Немає сенсу в інтерв'ю підозрюваної особи, якій цілком байдуже, що відбувається, яка відірвана від реального сприйняття подій не розуміє змісту й мети запитань, які ви прагнете їй поставити. Звичайно, що такий стан може бути тимчасовим, якщо підозрювана особа перебуває під впливом наркотиків або алкоголю, або ж у стані шоку чи стресу. Можливо, вам знадобиться час, щоб дати можливість оговтатися, при чому цей стан може повторюватися чи змінюватися як в кращу, так і гіршу сторону. Окрім того, підозрювана особа може страждати від порушення розумового розвитку або дефіциту функцій соціальної взаємодії, які можуть впливати на її здатність надавати повністю логічні та адекватні відповіді.

¹¹ Короткий вступ до процесуального інтерв'ю. Практичний посібник. Розвиток спільних принципів та професійних стандартів у правоохоронних органах держав Європи Майкл Бойл Жан-Клод Вульерм. С. 15

¹² Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчикові Б.С. Чи вичерпано можливості допиту як способу формування доказів у кримінальному провадженні. ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3(51) 2021. С. 59

До підозрюваних можна застосовувати процесуальне інтерв'ю, якщо вони повною мірою розуміють сенс запитань. Проте, навіть якщо остання умова не виконується, можуть скластися виняткові обставини, за яких негайний допит може бути виправданим, наприклад, коли під загрозою є життя або власність, або ж коли існує ризик втрати доказів, або порушники можуть втекти. На ваше рішення можуть впливати окремі обставини справи, але ви завжди повинні враховувати питання добробуту підозрюваної особи.

Загалом, процесуальне інтерв'ю є різновидом комунікації у сфері кримінального судочинства, в ході якого відбувається отримання, фіксація та перевірка доказової інформації. Відповідність такої інформації об'єктивній дійсності залежить від того, наскільки достеменно інтерв'юєнт передає наявні у нього відомості та наскільки правильно вони будуть сприйняті інтерв'юєром. Шляхом інтерв'ювання осіб у кримінальному провадженні вирішується число питань щодо збирання та перевірки фактичного матеріалу для прийняття та обґрунтування кримінальних процесуальних рішень у подальшому.

Кінцева мета процесуального інтерв'ю полягає у запобіганні неправдивим зізнанням або помилкам у процесі здійснення правосуддя та допомагає працівникам правоохоронних органів інтерв'ювати систематично й неупереджено, зменшуючи ризик людської помилки і неправдивих зізнань, які можуть статися в результаті застосування методів, призначених для отримання визнання вини і підтвердження версії, яку інтерв'юєр вважає правдивою. Дослідження помилкових засуджень показує, що проблеми «тунельного бачення» або «схильності до підтвердження» (підсвідома схильність шукати лише ту інформацію, яка «підходить» та/або ігнорувати інформацію, яка не підтверджує те, в чому переконаний інтерв'юєр) лежать в основі судових помилок у майже всіх справах¹³

Проведення опитування є одним з основних засобів доказування у роботі правоохоронних органів. Процес проведення такого опитування може суттєво вплинути на результат, справедливість, ефективність та надійність будь-якого подальшого кримінального провадження. Щодо суттєвих відмінностей, то мета процесуального інтерв'ю полягає в отриманні максимально об'єктивної інформації про обставини події, тоді як допит, свідомо чи ні, переважно спрямований на отримання зізнання підозрюваної особи у вчиненому кримінальному правопорушенні. Саме тому чітко вимальовуються відмінності у меті використання цих методів.

Так, зокрема, необхідною умовою проведення ефективного процесуального інтерв'ю є налагодження та підтримка психологічного

¹³ В.В. Луцик., С.Р. Гавгун. Сучасні моделі процесуального інтерв'ю. Часопис Київського університету права. 2020/1. С. 316-317

контакту з підозрюваним, що дозволяє усунути бар'єри в комунікації та сприяє отриманню необхідної інформації. У ході процесуального інтерв'ю слідчий використовує переважно відкриті питання, спрямовані на отримання максимальної кількості інформації, тоді як під час допиту переважають закриті питання, адже слідчий на момент допиту, як правило, сформував свою версію події, а допит лише інструмент для підтвердження його припущень¹⁴

Процесуальне інтерв'ю зменшує ризик людської помилки та неправдивих зізнань, які можуть статися в результаті застосування методів, призначених для отримання зізнання та підтвердження версії, яку інтерв'юер вважає істиною. Іноземними спеціалістами було визначено такі переваги проведення процесуального інтерв'ю: – по-перше, це довіра громадськості, адже професійні інтерв'ю надають високоякісний матеріал, який дозволить притягнути винних до відповідальності та виправдати невинних; – по-друге, послідовне проведення опитування – розслідування, в основному відбувається за межами поліцейської дільниці; інтерв'ю з потерпілими та свідками проводяться на місці злочину, в будинках свідків, за місцем їхньої роботи, в автомобілях і на вулиці, що допомагає слідчим досягти позитивних результатів навіть у важких випадках; – по-третє, це робота із жертвами та свідками, адже вони можуть бути засмучені, налякані або збентежені; більш лояльні слідчі методи співбесіди допоможуть заспокоїти їх, аби вони могли надати точнішу інформацію¹⁵

ВИСНОВКИ

Допит був та залишається одним з основних методів для отримання інформації про обставини вчинення кримінального правопорушення та є одним з найскладніших у практичній реалізації. Також його проведення завжди пов'язане з певними ризиками, потребує ретельної підготовки, відповідних навичок, бездоганного знання кримінального процесуального закону, належної психологічної підготовки та людських якостей. Зокрема, через порушення правових й процесуальних алгоритмів, або внаслідок недостатньої сформованості належних комунікативних якостей та нездатності ефективно використовувати технології правомірного психологічного впливу й контр впливу, слідчі ризикують отримати не повну чи недостовірну інформацію, або неправдиве зізнання особи взагалі. Допити, часом, невід'ємно пов'язані

¹⁴ Ю. Белоусов, О. Броневицька, С. Деркач, В. Луцки, А. Орлеан, В. Рогальська, Т. Філоненко, В. Яворська Розкажи мені що сталося, або зізнайся. Дослідження про процесуальне інтерв'ю. Аналіз міжнародного досвіду. Опис узагальненої моделі. Аналіз національної системи підготовки та практики. К.: Процесуальне інтерв'ю в Україні, 2020.

¹⁵ Браверман С.С. Аналіз сучасних підходів до підвищення ефективності проведення допиту під час досудового розслідування. *Ůridična psihologija*. 2019. № 1 (24) Юридична психологія. С. 65

з небезпекою застосування примусу або жорстокого поводження, як останньої можливості отримання необхідної інформації, що в кінцевому підсумку призводить до помилкових висновків та необґрунтованих рішень, й в кінцевому рахунку – неправомірних засуджень та грубих судових помилок, які часом не можливо виправити.

Процесуальне інтерв'ю можна визначити як процесуальну дію, що полягає в отриманні точної, надійної та достовірної інформації від потерпілих, свідків, підозрюваних або обвинувачених – інтерв'юєнтів в ході їхнього спілкування з інтерв'юєром для встановлення фактичних обставин кримінального провадження з метою забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Така характеристика інтерв'ювання вимагає від правової системи країни, в якій її застосовують, високих рівнів розвитку у певних сферах – законодавчій, кадровій, професійній та етичній¹⁶

Зарубіжний досвід послуговується підходом, де ефективне інтерв'ю – це професійна діяльність, яка вимагає спеціального навчання. Якщо раніше, традиційна поліцейська діяльність вимагала від офіцерів поліції володіння навичками самозахисту, арешту, стрільби та водіння, що знайшло відображення в підготовці, яка зосереджена головним чином на навчанні цим фізичним навантаженням, то сучасна поліція має повернутися обличчям до суспільства та зосередитися на додаткових навичках, таких як спілкування, вирішення проблем та прийняття рішень. Терміном «процесуальне інтерв'ю», як правило, позначаються методи проведення допитів, що належать до другої групи. Ці методи були розроблені слідчими разом із психологами, вони побудовані на принципах ненасильницької комунікації, передбачають чіткий алгоритм підготовки, проведення та оцінювання допиту та спрямовані на отримання максимально об'єктивної інформації про обставини події.

Авторам дуже імпонує думка, про те, що головне завдання інтерв'юєра полягає не в тому, щоби за аби яку ціну спромогтися “вивести особу на чисту воду”, а в тому, щоб побачити в допитуваному, в першу чергу, людину, спробувати разом із нею розібратись в ситуації, що виникла, почути її, здобути максимум достовірної інформації та вже потім, на цій основі, побудувати усі можливі версії. Ніщо не заважає слідчому залишатися людиною, проявити розуміння та емпатію, позбавитися від спокуси застосувати психологічний тиск чи будь який інакший неправомірний вплив лише заради однієї мети – у будь-який спосіб розкрити злочин

Україна, у цей складний час, має стати на шлях змін як у правовому, демократичному та державному розуміннях, так і у культурному, частиною якого є культура беззастережного дотримання прав і свобод

¹⁶ Гавгун С.Р. Запровадження інституту процесуального інтерв'ю в Україні: pro et contra. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету, 2022. С. 203

людини, гарантування захисту у випадку їхнього порушення та притягнення винних у таких порушеннях до відповідальності. Саме тому, впровадження інституту процесуального інтерв'ю є безцінним вкладом у наше спільне європейське майбутнє, що визначить не лише перспективний розвиток кримінальної юстиції, але й держави в цілому.

АНОТАЦІЯ

Завдання інтерв'ю в поліції – отримати точну, надійну і практичну інформацію. Інтерв'ю проводять не для того, щоб підтвердити версію сторони обвинувачення, але й для того, щоб запобігти неправдивим зізнанням чи помилкам в процесі здійснення правосуддя. Цей метод допомагає поліцейським проводити інтерв'ю систематично та неупереджено, уникати розповсюджених помилок, пов'язаних із передчасними висновками та можливою професійною упередженістю. Крім того, процесуальне інтерв'ю сприяє налагодженню комунікації та обміну інформацією, що призводить до встановлення усіх обставин вчиненого кримінального правопорушення. З точки зору захисту прав людини, процесуальне інтерв'ю допомагає фундаментальній zasadі презумпції невинуватості на практиці втілити основні свої принципи.

Процесуальне інтерв'ю – метод, який передбачає відсутність примусу та відкриті питання, які покращують комунікацію та обмін інформацією. Всі інтерв'ю називають “процесуальним інтерв'ю” незалежно від того, чи проводяться вони з потерпілими, свідками або підозрюваними. Отриману інформацію перевіряють за допомогою наявних фактів. Ретельно підібрані питання допомагають роз'яснити незрозумілі або неоднозначні аспекти. Стратегічне розкриття доказів під час інтерв'ю допомагає відділити неправдиві факти від інформації, яку можна підтвердити

Література:

1. Крицька І.О. Деякі особливості використання результатів допиту в умовах воєнного стану. Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції. IV Харківський кримінальний процесуальний полілог 4 /2023. С. 107-110

2. Євген Крапівін, Юрій Белоусов, Андрій Орлеан. Допити в умовах воєнного стану: особливості фіксації інформації та необхідність змін до законодавства. <https://justtalk.com.ua/post/dopiti-v-umovah-voennogo-stanu-osoblivosti-fiksatsii-informatsii-ta-neobhidnist-zmin-do-zakonodavstva>

3. Зінковський І.П. Трансформація отримання вербальної інформації від особи у кримінальному провадженні під час воєнного стану. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2023. С. 513-518. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.89>

4. Костюченко О.Ю. Особливості проведення прямого та перехресного судового допиту свідків і потерпілих. *ВІСНИК КРИМІНАЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА*. № 1/2015. С. 66-73
5. Лобойко Л.М. Реформування кримінально-процесуального законодавства в Україні (2006–2011 роки). Частина 1. Загальні положення і досудове розслідування : монографія. К. : Істина, 2012. 288 с.
6. Лоскутов Т.О. Правова регламентація допиту в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2022. Серія ПРАВО. Випуск 71. С. 315-320. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.71.53>
7. Денисовський М.Д., Роденко Т.А. С. 19 Тактичні особливості проведення допиту та їх характеристика. *Галицькі студії. Юридичні науки*. 1, 2023. С. 17-21. DOI: https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2023-1-3
8. Жеребко О.І. Психологічні особливості допиту в конфліктній ситуації. Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства. Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 28 лютого 2020 р. Том 1. Тернопіль: Вектор, 2020. 457 с.
9. Дарина Синицька Під час воєнного стану дозволити в Україні проводити обшуки вночі й без понятих і затримувати на 9 днів. Інтернет-видання Полтавщина веб-сайт. URL: <https://poltava.to/news/66023/>
10. Омарова Кристина. Особливості отримання показань у формі процесуального інтерв'ю в умовах воєнного стану. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: збірник матеріалів круглого столу (в авторській редакції), м. Кривий Ріг, 28 квітня 2023 року. Кривий Ріг: КННІ ДонДУВС, 2023. 152 с.
11. Короткий вступ до процесуального інтерв'ю. Практичний посібник. Розвиток спільних принципів та професійних стандартів у правоохоронних органах держав Європи Майкл Бойл Жан-Клод Вульєрм. 33 с.
12. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчикові Б.Є. Чи вичерпано можливості допиту як способу формування доказів у кримінальному провадженні. *ВІСНИК НТУУ «КПІ»*. Політологія. Соціологія. Право. Випуск 3(51) 2021. С. 57-62
13. В.В. Луцик., С.Р. Гавгун. Сучасні моделі процесуального інтерв'ю. *Часопис Київського університету права*. 2020/1. С. 316-323. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.63
14. Ю. Белоусов, О. Броневицька, С. Деркач, В. Луцик, А. Орлеан, В. Рогальська, Т. Філоненко, В. Яворська Розкажи мені що сталося, або зізнайся. Дослідження про процесуальне інтерв'ю. Аналіз міжнародного досвіду. Опис узагальненої моделі. Аналіз національної системи підготовки та практики. К.: Процесуальне інтерв'ю в Україні, 2020. 232 с.

15. Браверман С.С. Аналіз сучасних підходів до підвищення ефективності проведення допиту під час досудового розслідування. *Їридична психологія*. 2019. № 1 (24) *Юридична психологія*. С. 62-68

16. Гавгун С.Р. Запровадження інституту процесуального інтерв'ю в Україні: pro et contra. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2022. С. 199-204. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.72.65>

Information about the authors:

Riashko Olena Vasylivna,

Candidate of Law Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Criminal Procedure and
Criminalistics, Lviv State University of Internal Affairs
26, Gorodok str., Lviv, 79007, Ukraine

Soroka Svitlana Oleksandrivna,

Candidate of Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of International and Criminal Law of
the Educational and Scientific Institute of Law, Psychology and Innovative
Education National University «Lviv Polytechnic»
5, Prince Roman str., Lviv, 79005, Ukraine

Hutsulyak Yuriy Vasylovych,

Doctor of Philosophy,
Senior Lecturer at the Department of Criminal Procedure and Criminology,
Lviv State University of Internal Affairs
26, Gorodok str., Lviv, 79007, Ukraine